

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 43/08-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. mája 2008 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka a zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti RNDr. J. C., P. B., zastúpeného advokátom JUDr. J. K., Ž., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Cb 6/94 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo RNDr. J. C. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Cb 6/94 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Cb 6/94 **p r i k a z u j e** konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. RNDr. J. C. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť RNDr. J. C. trovy právneho zastúpenia v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisícdeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. J. K., Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 43/08-6 zo 7. februára 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť RNDr. J. C., P. B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. K., doručенú ústavnému súdu 5. októbra 2007, ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Cb 6/94.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol: „*Sťažovateľ podal dňa 27. 1. 1993 Obvodnému súdu Bratislava I. návrh na vydanie platobného rozkazu proti odporcovi H., spol. s r. o... o zaplatenie Sk 115.000,-. Sťažovateľ oprel svoj návrh o nárok na úhradu nezaplatenej faktúry, z vecného hľadiska je teda predmet sporu jednoduchý.*

Dňa 6. 5. 1994 vyslovil Obvodný súd Bratislava I. uznesením č. k. Cb 632/93 svoju miestnu nepríslušnosť a postúpil vec Obvodnému súdu Bratislava III.

Dňa 7. 7. 1994 uhradil sťažovateľ na výzvu Obvodného súdu Bratislava III. súdny poplatok vo výške 2.560,- Sk.

Po vydaní platobného rozkazu Rob 1310/94 zo dňa 12. 7. 1994 bol podaný odpor, dňa 3. 4. 1996 sa sťažovateľ k podanému odporu písomne vyjadril.

Na deň 10. 4. 1996 bolo vo veci vytýčené pojednávanie.

Dňa 24. 10. 1997, dňa 17. 11. 1998 a dňa 14. 4. 1999 podal sťažovateľ prostredníctvom právneho zástupcu žiadosti o vytýčenie termínu pojednávania. Na žiadnu z týchto žiadostí Okresný súd Bratislava III. nereagoval.

Až dňa 8. 1. 2007 bola sťažovateľovi doručená výzva súdu na vyjadrenie, či vo veci nedošlo k mimosúdnej vyriešeniu sporu.

Dňa 1. 6. 2007 bola odoslaná predsedovi Okresného súdu Bratislava III. sťažnosť pre prieťahy v konaní... Dňa 18. 6. 2007 bola sťažovateľovi doručená odpoveď na uvedenú sťažnosť, ktorou predseda... oznámil sťažovateľovi, že v predmetnej veci sudkyňa nariadila znalecké dokazovanie. Dňa 11. 6. 2007 bolo sťažovateľovi doručené uznesenie Okresného súdu Bratislava III. č. k. 15Cb 6/94-47, ktorým... nariadil vo veci znalecké dokazovanie.

Sťažovateľ konštatuje, že Okresný súd Bratislava III. od podania žaloby dňa 27. 1. 1993 neurobil žiaden úkon, ktorým by prispel k ukončeniu stavu právnej neistoty.

Z uvedeného vyplýva, že súdne konanie trvá cca 14 rokov a 8 mesiacov bez toho, aby sa právoplatne skončilo. Sťažovateľ tvrdí, že k prieťahom dochádza výlučne zavinením súdu. Vlastným konaním či pasivitou sťažovateľ k prieťahom nijako neprispel.“

V sťažnosti sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Cb 6/94 bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov, priznal mu finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk a náhradu trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3096/08 zo 4. apríla 2008, v ktorom opísal doterajší priebeh konania a uviedol:

„Vec bola doručená Okresnému súdu Bratislava III dňa 06. 06. 1994. Dňa 14. 06. 1994 bol právny zástupca navrhovateľa vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku vo výške 2. 550,- Sk v lehote 1 mesiaca. Právny zástupca navrhovateľa výzvu prevzal dňa 04. 07.

1994. Súdny poplatok bol zaplatený dňa 11. 07. 1994.

Okresný súd Bratislava III dňa 12. 07. 1994 vo veci vydal platobný rozkaz, ktorý bol právnym zástupcom navrhovateľa doručený dňa 23. 08. 1994 a odporcovi dňa 25. 08. 1994.

Dňa 07. 09. 1994 podal odporca proti platobnému rozkazu odpor s odôvodnením. Dňa 08. 09. 1994 bola vec prevedená z oddelenia Rob do oddelenia Cb pod sp. zn. 15Cb 6/94 sudcovi JUDr. V. P.

Dňa 18. 03. 1996 súd vyzval právneho zástupcu navrhovateľa, aby v lehote 7 dní súdu doručil vyjadrenie k odporu a zároveň určil termín pojednávania na deň 10. 04. 1996.

Právny zástupca navrhovateľa doničil dňa 09. 04. 1996 súdu vyjadrenie k odporu.

Dňa 10. 04. 18996 bolo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom znaleckého dokazovania s tým, že bude stanovený znalec z odboru inžinierskej geológie.

Dňa 27. 10. 1997 a dňa 19. 04. 1999 právny zástupca navrhovateľa žiadal o pokračovanie v konaní.

Dňa 02. 06. 1999 sudca určil vo veci termín pojednávania na deň 28. 06. 1999 a žiadal doložiť do spisu potvrdený projekt a zmluvu o dielo.

Právny zástupca odporcu dňa 15. 06. 1999 ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní dňa 28. 06. 1999 z dôvodu čerpania dovolenky.

Právny zástupca navrhovateľa dňa 21. 06. 1999 súdu doložil zmluvu o dielo zo dňa 19. 10. 1992, projekt geologických prác zo dňa 07. 08. 1992 a list osvedčujúci vrátenie potvrdeného projektu.

Pojednávanie dňa 28. 06. 1999 bolo odročené na neurčito s tým že žalobca do 10 dní zašle súdu podklady pre súdneho znalca s uvedením odboru a odvetvia z ktorého by mal byť súdny znalec ustanovený spolu s návrhom otázok pre znalca. Následne mal byť vo veci ustanovený znalec.

Právny zástupca navrhovateľa dňa 16. 07. 1999 súdu doručil otázky, na ktoré by mal súdny znalec odpovedať...

Vzhľadom na množstvo vybavených reštančných vecí z oddelenia JUDr. E. F. bolo nariadené znalecké dokazovanie až uznesením sp. zn. 15Cb 6/94-47 zo dňa 06. 06. 2007. Znalecký posudok bol vypracovaný dňa 31. 08. 2007 a doručený právnemu zástupcovi navrhovateľa dňa 10. 09. 2007 a odporcovi dňa 12. 09. 2007.

Uznesením sp. zn. 15Cb 6/94-60 zo dňa 04. 09. 2007 bola súdnemu znalcovi priznaná odmena - znalečné.

Dňa 09. 11. 2007 súd vyzval právneho zástupcu navrhovateľa a odporcu, aby sa písomne vyjadrili k znaleckému posudku.

Podaním zo dňa 10. 11. 2007 doručeným súdu dňa 15. 11. 2007 sa právny zástupca odporcu vyjadril k znaleckému posudku a navrhol doplnenie znaleckého posudku.

Právny zástupca navrhovateľa podaním doručeným súdu dňa 26. 12. 2007 sa vyjadril k znaleckému posudku s ktorým v časti nesúhlasil.

Dňa 12. 12. 2007 bol právny zástupca navrhovateľa ako i právny zástupca odporcu vyzvaný, aby sa vzájomne vyjadrili k námietkam ohľadne znaleckého posudku.

Právny zástupca odporcu sa vyjadril dňa 12. 02. 2008 a právny zástupca navrhovateľa dňa 25. 02. 2008.

Vo veci bol určený termín pojednávania na deň 18. 06. 2008 stým, že bol predvolaný na pojednávanie súdny znalec...

V súvislosti so vzniknutými prieťahmi poukazujem na obtiažnosť sporu, ktorá závisí od odborného posúdenia, správania účastníkov (podanie návrhu na nepríslušný súd, nedoloženie dokladov - zmluva o dielo, projekt, ktoré boli súdu predložené až dňa 21. 06. 1999 t. j. po 6 rokoch od podania návrhu) ako iné nedostatočné personálne obsadenie Okresného súdu Bratislava III a množstvo vybavovaných vecí v oddelení v rozhodnom období.“

Ústavný súd zo súvisiaceho súdneho spisu zistil rovnaký priebeh konania, ako bol opísaný sťažovateľom, ako aj okresným súdom v jeho vyjadrení.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažnosť v tejto veci pôvodne prijal 7. februára 2008 na ďalšie konanie IV. senát ústavného súdu. V zmysle rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2008 účinného od 1. marca 2008 sa sudkyňa spravodajkyňa v tejto veci stala členkou I. senátu ústavného súdu.

Z uvedeného dôvodu vec prerokoval a vo veci samej rozhodol I. senát ústavného súdu v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa

ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania okresného súdu je nárok sťažovateľa na zaplatenie 115 000 Sk z titulu úhrady ceny diela. Napadnuté konanie nemožno považovať po právnej stránke za zložité. Po vecnej stránke čiastočne prispieva k zložitosti veci potreba ustálenia skutkového stavu veci znaleckým dokazovaním v konaní, avšak vo všeobecnosti ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov.

2. Ústavný súd posudzoval priebeh napadnutého konania aj z hľadiska správania sťažovateľa ako účastníka súdneho konania a nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ťarchu sťažovateľa pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Pokiaľ ide o okresným súdom namietanú skutočnosť, že sťažovateľ podal svoj žalobný návrh na miestne nepríslušný súd a neboli ním doložené niektoré listinné dôkazy priamo k žalobnému návrhu ale až neskôr na výzvu okresného súdu, túto okolnosť nemožno považovať za také správanie, ktoré vzhľadom na všetky okolnosti priebehu posudzovaného konania mohlo prispieť k vzniku priet'ahov v tomto konaní.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Nečinnosť a neefektívna činnosť okresného súdu charakterizuje posudzované konanie ako celok, a to osobitne vzhľadom na celkovú dĺžku konania okresného súdu v trvaní viac ako 13 rokov (od postúpenia veci okresnému súdu z dôvodu miestnej príslušnosti 6. júna 1994). Ústavný súd preto nepovažuje za potrebné vyhodnocovať jednotlivé úkony okresného súdu v priebehu konania. Poukazuje len na výrazne dlhé obdobie jeho nečinnosti od pojednávania 10. apríla 1996, ktoré bolo odročené za účelom nariadenia znaleckého dokazovania, do nariadenia znaleckého dokazovania jeho uznesením zo 6. júna 2007 (11 rokov). Úkony okresného súdu v tomto období spočívajúce v tom, že okresný súd po troch rokoch od odročenia pojednávania za účelom nariadenia znaleckého dokazovania v júni 1999 vyzval sťažovateľa predložiť listiny potrebné na dokazovanie a predložiť otázky pre znalca a nariadil vo veci pojednávanie, je nutné hodnotiť ako neefektívne konanie. Osobitne neefektívny sa tento postup javí, ak k nariadeniu znaleckého dokazovania došlo až po uplynutí ďalších ôsmich rokov od týchto úkonov, počas ktorých bol okresný súd úplne nečinný.

Okresný súd vo svojom vyjadrení uznal vznik priesťahov v posudzovanom konaní. Argumentáciu okresného súdu v súvislosti s dôvodmi vzniku týchto priesťahov spočívajúcu v poukazaní na *„obtiažnosť sporu, ktorá závisí od odborného posúdenia, správanie účastníkov (podanie návrhu na nepríslušný súd, nedoloženie dokladov – zmluva o dielo, projekt, ktoré boli súdu doložené až dňa 21. 06. 1999 t. j. po 6 rokoch od podania návrhu)... nedostatočné personálne obsadenia Okresného súdu Bratislava III a množstvo vybavovaných vecí v oddelení v rozhodnom období“* ústavný súd neakceptoval. Pokiaľ ide o zložitosť veci a správanie účastníkov konania, ústavný súd sa s týmto vysporiadal tak, ako už bolo uvedené. Samotné objektívne dôvody spočívajúce v preťažnosti okresného súdu nevybavenou agendou nemožno považovať za argument, ktorý by bol spôsobilý

odôvodňovať celkovú neprimeranú dĺžku posudzovaného súdneho konania, ktoré doteraz predstavuje viac ako 13 rokov.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Cb 6/94 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany s'ťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 100 000 Sk z dôvodov uvedených v sťažnosti, poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Cb 6/94, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že namietané konanie nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 100 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (uvedenú sumu požadoval aj sťažovateľ).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. K. Ústavný súd úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) v spojení s § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to v sume 2 970 Sk za jeden úkon

právnej služby krát dva úkony a 2 x 178 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 6 296 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. mája 2008